

Sušilnice za sadje.

V zadnjem času so se začeli tudi naši sadjarji bolj zanimati za sušenje sadja, zlasti odkar delujejo podružnice Sadjarskega in vrtnarskega društva. Ker je pa ta najstarejši in najboljši način ohranjanja (konserviranja) sadja v našem podnebju mogoč samo s pomočjo ognjene toplote, so že od pamtliveka v to svrhu uporabljali majhne zgradbice, kjer se je na najpreprostejši način proizvajala toplota in uporabljala za sušenje sadja. To so sušilnice za sadje.

Večina naših, zlasti kar je starejših sušilnic, je pa jako pomanjkljivo zgrajena. Imajo dve posebno veliki, bistveni napaki. Prva in glavna napaka je gotovo ta, ker so tako okorno zgrajene, da se le neznaten del proizvajane toplote uporabi za sušenje, večji del pa vhaja neizrabljen skozi dimnik ali kakorkoli v zrak. Druga hiba bistvene važnosti je pa ta, da se sadje pri sušenju na razne načine kvari in da dobimo končno malovreden izdelek. V nekaterih sušilnicah se okadi, v drugih se kuha namesto suši itd. Vrh tega gre delo jako počasi od rok in je mnogokrat tudi precej težavno in naporno. Dobra sušilnica mora biti pred vsem tako zgrajena in tako urejena, da se s kurivom, navadno z drvami, proizvajana toplota kolikor mogoče ekonomsko izrablja, dalje da suši brez dima, čim hitreje in se da opravljati z majhnim trudom. Le na tak način dobimo izdelek, ki je na vse strani neoporečen in se s pridom lahko proda, če ga je čez domačo potrebo in, kar je tudi važno, sušenje ni predrago.

Proizvajana toplota se ekonomsko izrablja, ako jo izpeljamo iz kurišča po predorih in ceveh kolikor mogoče na dolgo pod sušilnim prostorom, da pridobimo na ta način čim večjo ploskev za

izžarevanje. Šele konec predorov in cevi je izpeljan v dimnik, ki odvaja dim in pline. Kurišče naj bo v zemlji, in tako veliko, da kurimo lahko s precej debelimi drvami. Predori in cevi morajo biti tako neprodušno zgrajene, da ne more uhajati dim in plini v sušilni prostor. Prvi del predorov takoj za kuriščem je navadno iz opeke, podaljšek pa je iz železne pločevine (iz pločevinastih cevi). Dimnik je lahko zidan ali tudi iz železne cevi. Imeti mora od tal dosegljiv zapah, za vravnavanje toplote. Kurišče s predori, cevmi in dimnikom so najvažnejši del sušilnice. Ako so pravilno in solidno izpeljani, se bo toplota dobro izrabljala in sušilnica bo sušila brez dima.

Hitrost sušenja in kakovost izdelka je pa dalje zavisna od tega, kako je urejeno izmenjavanje zraka v sušilnem prostoru med lesami. Ni namreč dovolj, da dovajamo k sadju tople zrak, ampak treba je tudi skrbeti za to, da se zrak, ko je nasičen z vlogo, odvaja iz sušilnice in da na njegovo mesto prihaja neprestano drug segret in suh zrak. To izmenjavanje zraka (ventilacijo) dosežemo tako, da priredimo pri tleh nad kuriščem več odprtín, skozi katere dohaja zunanji zrak k predorom in cevem. Tam se segreje, in se vroč vzdiguje v sušilni prostor, kjer se navzgor vlaga iz sadja. Da more potem, ko je nasičen, iz sušilnice, moramo prirediti v stropu sušilnega prostora odduške v podstrešje ali skozi streho. Ti odduški morajo imeti tudi zaklopnice, da lahko poljubno vravnava zračni tok. Izpočetka sušenja, dokler je sadje še zelo sočno, je treba, da se zrak hitro izmenjava; pozneje, proti koncu sušenja, je pa bolje, da je preprih počasen, da se vrhne plasti na sadju preveč ne izsuše. Dobro urejena ventilacija je bistvene važnosti za pravilno in hitro sušenje in odločilna tudi

za kakovost izdelka, a^žto je treba pri gradbi sušilnice na to posebno paziti.

Delo pri sušenju si olajšamo, ako lese niso prevelike in ne pretežke, ako so tako prirejene, da se lahko potezajo iz sušilišča in pehajo nazaj ter izlahka zapirajo. Sušilnica mora biti pristopna od vseh strani. Z vozom pa moramo do nje vsaj od strani, kjer kurimo, da lahko dovažamo kurivo in sadje. Kurišče in spodnji del predorov naj bi bili v zemlji in iz betona ali iz kamna. Gornji del — sušilišče — naj bi bil pa iz votle opeke, ki drži toploto bolj nego navadna. Prostor za sušilnico izberimo blizu sadovnjaka ali blizu hiše in na takem kraju, ki je varen pred vodo.

Kdor hoče graditi novo sušilnico ali pa po navedenih edino pravih načelih popraviti ali predelati staro, naj si prej preskrbi načrt. Brez načrta se ne da izgotoviti ničesar. Sadjarsko in vrtnarsko društvo v Ljubljani ima v zalogi natančno izdelane načrte od sušilnice dr. Stojkovića. Ta sestav velja sedaj vsaj v naši državi za najboljšega. V rabi je že okoli 20 let in se povsod izvrstno obnaša; zlasti za sušenje češpelj.

V vsaki dobro izdelani sušilnici pa lahko sušimo še razne druge, zlasti poljske pridelke, kakor n. pr. koruzo, razno žito itd. H.

Goljšavost na zelju

Na koreninah zelja in drugih kapusnic se pogosto pojavljajo oteklina, ki jih docela izpačijo in skrtovičijo. Ta pojav imenujemo goljšavost; začenja že v mladosti rastlin. Na koreninah sadik opazimo v začetku čisto male gomoljčke, ki pozneje narastejo, se odebele, oziroma najrazličnejše izoblikujejo ter zavzamejo čisto precejšen obseg. Razen zeljnatih rastlin se pojavlja ta bolezen tudi na kolerabi, repi in repici. Na repastih koreninah nastanejo tupatam oteklina v obliki koreninskih krast namesto v goljšasti obliki. Mlada koreninska goiša ni nikdar votla, kakor je na pr. tvor povzročen po ličinki kljunotaja; tudi je bolj mehka od olesenelih zdravih delov korenine in stebila. To mehko stanišče

napadajo tekom razvoja gnilobne bakterije, zato zadobi pozneje od zunaj temnejšo barvo, postaja krastavo, znotraj pa trohni in zgrije.

Učinek tega koreninskega tvora na rastlino je različen. Korenina in del stebila, ki dovaja sok, omejit^a sčasoma svoje prehranjevalno delovanje. Oteklina zahteva večji dotok vode in hranilnih snovi, kar gre na račun razvoja nadzemskih delov rastline. Čim krepkeje rastlina raste, večja postaja koreninska goiša. Dobi-li rastlina obilo hrane in vode, tedaj se tudi njen nadzemski del pravilno razvija, ne da bi se pojavila kaka škoda vsled te bolezni. V slučaju suše pa ali če so korenine tako močno napadene, da se začno razkrajati, tedaj tudi rastlina hira in konečno odmre.

Prezremo tako koreninsko goišo in jo preiščimo z drobnogledom (mikroskopom), tedaj opazimo v stanišču glivice, ki je znana pod latinskim imenom *Plasmodiophora brassicae*. Ta glivica se hrani z rastlinskim sokom in se razvija do dozorelosti. Koncem svojega razvoja razpade v številne okrogle trose, ki so pa tako drobni, da merijo komaj po tri tisočinke milimetra. Iz razpadajočih koreninskih tvorov se trosi raztresejo po zemlji; iz njih se polagoma razvijajo švigalci. Te prenašajo voda in gliste v tleh iz enega kraja v drugi. Tako postane bolna rastlina izvor okuženja zemlje. Švigalci dospejo do drugih korenin, dobijo na njih ugodne pogoje za nadaljni razvoj, prodrejo v rastlino in povzročijo v njej ponovno goljšavost. Tako se širi ta bolezen na njivi, kjer se je enkrat ugnezdila.

Podrobnejša preiskava te sluzaste glivice je težavna, ker se ne da nikjer drugod gojiti kakor na kapusnicah. Njeno proučevanje ovira tudi drobnost tros^{ev} in švigalcev. Vendar to je dognano, da prevelika talna vlaga pospešuje razvoj in širjenje goljšavosti. Njen povzročitelj ne rabi prezrač^{enja} zemlje kakor rastline. Trosi te glivice so zelo občutljivi proti suši, zato smatrajo strokovnjaki, da se da zemlja uspešno razkužiti, če jo poleti

on suhem vremenu večkrat preorjemo ali prerahljamo. Toda takih praktičnih izkustev imamo še malo.

Ta sluznata glivica s razvija ob toplini 9—30° C, najbolje pa ob 20—25° C. Zato je bolezen omejena na srednjeto ple pokrajine. Z ozirom na sestavo tal se pojavlja v vseh zemljah, toda najrajši v močno sprsteninastih, humornih. Znatno pospešuje njen razvoj enostransko močno gnojenje s hlevskim gnojem; velike količine apna v zemlji pa ovirajo razširjenje zeljne golšavosti. Izgleda, da alkalična reakcija zemlje ovira kalitev trosov, zato se bolezen pač razvija na okuženi rastlini, ne da bi se tudi v zemlji razširila. Nasprotno v kislih zemljah, revnih na apnu, se ob zadostni toploti in vlagi izvrši okuženje v večjem obsegu po vsej njivi.

Še neznana je tudi življenska doba trosov ali klic; cenijo jo na najmanj tri leta. Če je torej njiva okužena po tej glivici, ne smemo na njo vsaj tri leta saditi nobene zeljne rastline. Toda praksa je pokazala, da je tako zemljo težko razkužiti, četudi opustimo saditev kapusnic po več let. To pa iz tega razloga, ker dobi ta sluznata glivica v zemlji vedno priliko, ohraniti si življenje na raznih plevelih — križnicah, kakor so njivska repica, gorčica, plešec in druge. Vzlic temu se nevarnost okužitve manjša od leta do leta in to tembolj čim pravilneje kolobarimo.

Da preprečimo to bolezen, moramo saditi samo zdrave zeljne sadike in skrbeti, da je v zemlji vedno dovolj apna. — Samoobsebi se razume, da ne smemo rabiti sadik, ki imajo na koreninah izrastke ali tvore. Take je uničiti. Če med sadikami ene gredice opazimo znake okuženja po tej glivici, je bolje zavreči vso posetev kot izpostavljati nevarnosti vso njivo. Če izvirajo sadike iz okužene zemlje, je domneva upravičena, da je ta bolezen napadla tudi navidezno še zdrave rastline. Saditev bolnih sadik je glavni vzrok okuženja zdrave njive. Zeljne sadike

si moramo torej vedno nabavljati iz zanesljivih virov; najbolje pa si jih vzgojiti doma.

Marsikje imajo zeljnike ali gredice za vzgojo sadik že okužene. Tedaj si je treba izbrati v to svrhu novo zdravo zemljišče. Če smo pa navezani na stari prostor, tedaj ga moramo nekaj tednov pred setvijo razkužiti z raztopino formolina ali uspuluna ali kakega sličnega sredstva. Z njimi preprečimo tudi črnožnost mladih rastlin. V varstvo proti zeljni mušici zalijemo rastline z redko raztopino sublimata, 0,6 gramov na 1 l voda, toda ne prej kot 4—5 dni po vzkalitvi in še parkrat v razdobju po en teden.

Da ohranimo v taki zemlji apno, je priporočljivo jo redno apniti. Kdaj moramo to storiti in koliko apna uporabiti, je odvisno od zemlje in podnebja. Dobro je zemljo preiskati na množino apna. V naših razmerah je uporabljati žgano apno ali apneni prah, kot odpadke apnenc.

Če je zemlja že okužena, je primerno kolobarenje (plodored) najprikladnejši pripomoček proti zeljni golšavosti. Brez tega so vsa druga sredstva brezuspešna. Toda na močno okuženih zemljiščih ne učinkuje noben pripomoček. Še apno samo ne zaleže mnogo, četudi je najcenejše in še najbolj učinkovito izmed uporabnih sredstev. Njegov vpliv je tim manjši, čim gosteje so posejane rastline, ki jih hočemo obvarovati pred golšavostjo.

Izmed raznih razkužil za obrambo proti golšavosti je še najbolj preizkušen uspulun; z njegovo raztopino (2½ grama na liter vode) zalivamo sadike ali luknje za saditev. Ta pripomoček je sicer učinkovitost, izplača se pa le na manjših površinah in pri dragocenejših zeljnih kulturah; za večje ploskve je predrag. Mnogo cenejše, istočasno uspešno tudi proti zeljni mušici, je zalivanje posejanih sadik z raztopino sublimata (0,6 gramov na 1 liter vode). Toda tudi pri tem je dvomljivo, v koliko se nam izplača njegova uporaba na večjih po-

vršinah. Nekateri strokovnjaki priporočajo pomakanje korenin sadik pred saditvijo v ilovnati kaši zamešani z zgornjo raztopino uspuluna.

Tu navedena sredstva so se v posameznih primerih izkazala uspešna; toda v večjem obsegu še niso preizkušena, ker so predraga. Predno pridemo do končnoveljavnih izkustev, je najbolje v boju proti golšavosti na zelju posluževati se najcenejšega sredstva, apna, ki nikdar ne more škodovati, pač pa vedno koristi. Okužena zemljišča potrosimo z živim apnom, ali jim damo dvakratno običajno množino apnenih gnojil, kakor je apneni dušik ali Tomasova žilindra z navadno količino kalija. Res je sicer, da s tem zemljišče samo deloma razkužimo; toda vsled močnejše prehrane se rastline vendarle dovolj krepko razvijajo, da dajo zadovoljive pridelke, ne da bi ta bolezen na nje prehudo učinkovala.

Snažnost pri molži.

Izvor nesnažnosti. Premalo upoštevana snažnost pri molzenju je nešteto-krat vzrok, da se mleko skvari ali pa da trpijo mlečni izdelki, maslo in sir, na svoji kakovosti in se lahko tudi pokvari. Marsikateri sir se napne in napihne ali se tudi sicer ne razvija pravilno prav vsled tega, ker se je izdelal iz takega mleka, ki je bilo onesnaženo med molzenjem. Pa kako to, da imajo nesnažne snovi, ki pridejo lahko pri pridobivanju mleka ali molzenju v preveliki meri v mleko tako dalekosežen vpliv? Saj se vendar mleko po končanem molzenju dobro prečedi in prečisti skozi cedila, v katerih ostane vsa nesnaga in odteče iz njih popolnoma čisto mleko. Na zunaj in dokler opazujemo precejeno mleko le s prostim očesom, se zdi, da je mleko res čisto, tudi če se je bilo onesnažilo med molzenjem. Ako pa opazujemo le kapljico pri molzenju onesnaženega in nato dobro precejenega mleka pod drobnogledom ali mikroskopom, se takoj lahko pričamo, da je v mleku vsepolno malih, za prosto oko drugače nevidnih bitij.

Ta mala bitja imenujemo bakterije ali glivice-cepljivke, ki pridejo v mleko največ le z različno nesnago. Nekateri glivice, n. pr. mlečnoki — slinske glivice, so nam lahko v mleku dobrodošle, druge pa škodljive. Tako lahko pridejo v mleko radi nesnažnosti pri molzenju ali pa tudi vsled krmiljenja neprimer-
nih krmil itd. takšne škodljive glivice, ki morejo povzročiti, da se mleko predčasno sesede ali zgrize, da postane vlečljivo ali sluzavo, barvasto (modro, rdeče, rumeno), dalje gnilasto, milasto itd. Tudi takozvano napenjajoče ali napihujoče mleko, ki povzroča le prevečkrat veliko in občutno škodo po sirarnah, ima lahko svoj izvor v nesnagi, ki pride v mleko ob priliki moljenja.

Preprečenje nesnažnosti. Takšne mlečne napake se dajo večinoma preprečiti, ako navajamo največjo snago pri dobivanju mleka ali molzenju. Nesnažne snovi in z njimi tudi razne glivice, ki povzročajo mlečne napake in tudi napake mlečnih izdelkov, pridejo lahko v mleko iz zraka, iz nastila, po krmilih in vodi, po molzni posodi, vsled slabega snaženja mlečnih živali, po nesnažnem vimenu, po osebi, ki ne pazi na lastno snago in na snažnost svojih rok itd.

Ako hočemo dobivati pri molzenju kar mogoče čedno čisto mleko, odstranimo, zabranimo in opuščajmo najprej vse, kar bi moglo povzročiti onesnaženje mleka. Obenem pa skušajmo natančno in strogo upoštevati in navajati vse ono, s čemur pripomoremo, da bo pomolzeno mleko kolikor mogoče čisto in snažno.

Zelo mnogo vpliva na snažno dobivanje mleka že hlev sam, kjer biva mlečna živina. Hlev mora biti tako urejen, da ga lahko snažimo. Iz njega je treba redno vsak dan izkldati gnoj. Tudi gnojnica ne sme zastajati v hlevu, pač pa se mora sproti in hitro odtekat v gnojnično jamo. Le v takšnem hlevu, ki se da dobro snažiti, je mogoče ohraniti tudi živino snažno in je snaženje lahko. Vsaj parkrat v letu pobelimo hlev v njegovi notranjosti. Hlevska tla, staje ali ležišča, hodnike in jasi pa je

treba večkrat v letu dobro poškopiti z apnenim beležem. Na ta način uničujemo vsakovrstne kali, ki bi lahko prišle v mleko in povzročile v njem mlečne napake. Uničimo pa obenem tudi takšne kali, ki bi lahko škodovala živalskemu zdravju ali povzročile razne bolezni. Tudi dovolj svetel in zračen mora biti hlev. Čim več svetlobe prihaja v hlev, tem manj raznih glivic je v hlevskem zraku in v hlevu sploh. Ko molzemo, pride mleko zelo v dotiko z zrakom. Radi tega se v premalo zračnem in slabo prezračenem hlevu navzame mleko zelo rado hlevskega vzduha. Tudi je v temnem in slabo zračnem hlevu mnogo več škodljivih glivic, ki lahko pridejo v mleko med molzenjem. Zato skrbi za zračen hlev potem naprav za zračenje. Pred vsakim molzenjem pa spravi najprej vse mlečne živali na noge, da se očedijo trdnih in tekočih odpadkov. Na to odprti okna in vrata in pusti jih odprta nekaj minut, poleti pa lahko sploh ostanejo odprta.

(Nadaljevanje.)

Zzdr. Hugon Turk:

Kosti.

Trden kot kost, pravi narodni pregovor in ima do gotove meje prav. V telesu so kosti najbolj trdo tkivo, najtrdnjše tvorbe, ki v svoji celotni skupnosti napravljajo trdno podlago vsemu živalskemu ustroju ter mu podeli tudi njegovo zunanjo obliko.

Zdrave kosti so trdne in trde, belorumenkaste ali rdečkaste barve, masčobne pri prijemu, in se le prav malo dajo upogniti, pri hujšem upogibu se pa zlomijo.

Število kosti v živalskem telesu je pri posameznih vrstah nekoliko različno; konji imajo 212, goveda 218 in prašiči 279 kosti.

Vse kosti nastanejo iz kostnega hrustanca ali mečusa, v katerega se od prvega razvoja dalje nabirajo gori navedene snovi, posebno še kostno apno. Kosti, ki tako nastanejo, so v ogromni večini, le nekatere kosti lobanje nastanejo iz prvotnega veznega tkiva ali veznice, ki okamenijo.

Na površju vsake kosti je pokostnica, tenka kožica ki obdaja skoraj vso kost in jo preskrbuje s hrano, ji ohranja življenje s krvjo, toliščo in redkami živci. Doraščena kost obstoji iz dveh bistvenih plasti: iz zunanje goste in stisnjene skorje in notranjega gobastega ali luknjičastega dela. — Zunanja plast ima v vsem svojem obsegu podolžne cevke, ki se imenujejo po starem angleškem zdravniku »Haversovi kanali«. Le-te cevke so v medsebojni zvezi in se odpirajo na površju na ven, znotraj pa v votlino kostnega mozga. V teh nežnih cevkah tiče prostemu očesu nevidne kostne celice ali kostna telesca, katera zgrade vso kost na ta način, da porabijo hrustančasto snov oziroma zvapne hrustanec in ga spremene v kost. Kostna telesca se nahajajo v obeh plasteh kosti, dočim so Haversove cevke le v skorji; po številu jih gre 740 do 800 na 1mm².

Pokostnica, rumeno-belkasta kostna kožica obdaja malodane vso kost; le sklepni konci, nastavki mišic in kit na kosteh so brez nje. Ta pokostnica je močna vlakničasta kožica, v kateri je več ali manj krvnih žilic in živcev. Od nje dobiva kost vsa hraniva za razvoj, obstoj in obnovo, vodi tudi vso rast kosti na debelost in dolgotrajnost ter ohranja njeno obliko, pomaga pa tudi pri trjevati kite in mišice. Na gotovih kosteh ima pokostnica zelo veliko živcev, zato so tamkaj kostne bolezni, poškodbe, vnetja in uničenja zelo boleča.

V votlinah velikih cevastih kosti in v celicah gobaste snovi vseh drugih kosti se nahaja kostni mozeg, ki obstoji po večini iz mehke, nežne tolišče in malega števila celic, katere pa so zelo velike važnosti za obnovo telesne krvi, ker se tudi tu napravljajo prevažna rdeča krvna telesca. Kostni mozeg je v velikih cevastih kosteh rumenkaste, v kratkih kosteh in v rebrih rdečkaste barve.

V visoki starosti postanejo kosti krhke, drobljive, votline v njih se povečajo in se pri slabi prehrani takoj nalomijo ali celo zlomijo (kostolomnica). Tudi se slabo in počasi zdravijo. Če

ostanejo pri mladih živalih kosti hrustančaste, govorimo o angleški kostni bolezni ali »rahitis«.

Nalomi, razpoke in prelomi kosti se zacelijo s pomočjo hrustančevine, veziva in apnenih soli, kar imenujejo v zdravilstvu »kalus«, ki je v pričetku navadno zelo obsežen, pozneje pa se zgosti in ostane na tem mestu le trda odebelina kosti.

Zmlete kosti so zaradi svoje kemijske sestave izvrstno gnojilo za vse rastline; razčlenjena kostna moka pa tudi zdravilno sredstvo za kostne bolezni.

Gospodarske vesti

Denar

g Cene zlata. V zadnjem času so cene zlata v Zagrebu v svobodni kupčiji popustile, ker stabilnost dinarja ne daje povoda za spekulacijo in za tesariranje (shranjevanje zlata izven prometa). Zlato za zobotehniko se je v zadnjih dveh mesecih pocenilo od 52 na 48 Din za gram (22 karatov). Staro 22-karatno zlato kupujejo zlatarji po 39 Din za gram. Tudi trgovina z zlatniki je popustila in se plačujejo zlatniki na podlagi cene 56 do 57 Din za gram čistega zlata. Domača potreba po zlatu za obrt se krije iz zalog, ki se nahajajo med narodom. Nekaj zlata prihaja v promet tudi od bakrenih rudnikov v Boru in Zaječarju in od izpiralcev zlata v dolini Timoka.

Trgovina

g Vinsko tržišče. Letošnja vinska letina v Dravski banovini ne obeta posebno ugodno, zato je postala vinska kupčija pri producentu živahnejša in cene nekoliko naraščajo. V poslednjih par tednih je bilo prodanih nekaj vagonov popolnoma povretega vina, osobito haložana, medtem ko za še kipeča bela vina ni posebnega zanimanja. Cene za boljša nesortirana štajerska in dolensko-belokranjska bela vina je od 2.50 Din, za sortirana od 3 Din navzgor, za črnone od 3.50 Din navzgor.

g Lesno tržišče. Lesna kupčija je popolnoma zastala. Izvoz je ob početku

poletja prenehal. Manjše količine tramov se še kupujejo, po drugih vrstah lesa ni povpraševanja. V zadnjem času se je pa pojavilo zanimanje za hrastove in bukovce doge. Tega blaga se pa pri nas dosedaj ni izdelovalo v večjih množinah. Priporočljivo bi pa bilo, da bi se gozdni posestniki začeli baviti tudi s tem, to zlasti tam, kjer je izvoz lepih hlodov iz gozda zaradi slabih potov težaven. Izdelava dog ne zahteva strokovno izvežbanih moči. Mnogo gozdnih delavcev je v okolici Čabra, ki znajo ta les dobro pripraviti. Zaenkrat se pač to blago zahteva.

Razno

g Razstava ovce in koz na jesenskem velesejmu v Ljubljani od 2. do 12. septembra. Rejci najboljših živali bodo nagrajeni. Vse rejce opozarjamo na prvo razstavo te vrste. Priglasite ovne, ovce in jagnjeta, koze, kozle in kozličke ter vse predmete, ki imajo zvezo s to rejo. Nadalje krmila, jasli, načrte za staje, hlevčke in pašnike, slike in druge pripomočke, izdelke od ozvežjih in kozjih kož, pletenine domače volne. Vsa pojasnila o razstavi dobite pri društvu »Živalca«, Ljubljana, Sv. Petra cesta 60.

g Težave pivovarne. Iz trgovskih listov posnamemo, da se nahaja naša pivovarniška industrija v krizi, ker je konsum piva tako nazadoval, da izkazuje pivovarne zgube. Obenem pa vidimo, kako milijonske dobičke so prej imele. Vse pivovarne v državi so prodale l. 1931 550.000 hl piva ter dosegle 16 milijonov Din čistega dobička; v letu 1932 pa 340.000 hl piva ter imele zgubo 4 milj. Din. Da je potrošnja piva padla, je vzrok ta, ker je pivo v sorazmerju z ostalimi alkoholnimi pijačami predrago. Danes povsod pijejo rajši vino, ki je cenejše in boljše nego pivo. Pivovar narji pravijo, da imajo največ dobička gostilničarji 35—40%, med tem, ko sami ne krijejo niti proizvodnih stroškov. Zahtevajo zopetno uvedbo trošarine na vino. Tega pa ne povedo, da živi od pivovarništa kvečjemu 10.000 ljudi v državi, medtem, ko je od vinogradništva odvisnih na milijone vinogradnikov

g Stanje hmeljskih nasadov. Vreme za razvoj hmelja še ni ugodno, ker je podnevi premalo toplote, ponoči pa naravnost hladno. Rastline rastejo sicer kvišku, toda se ne košatijo. Po dosedanjih izgledih se obeta komaj srednja letina. To velja za savinjsko dolino. — Nič boljše ni v ostalih državah Evrope,

Pravni nasveti

Interjavanje dote. J. P. Posestvo ste izročili sinu, za ostale otroke pa ste dali pri notarju zapisati, da jim ima prevzemnik posestva ob njihovi polnoletnosti ali ob spremembi stanu izplačati določen delež. Hčerka se namerava sedaj poročiti, sin pa se brani izplačati določeno doto, češ da ga ščiti zakon o zaščiti kmetov in da se mu tudi s sodnijo ne more do živga. Ali je to resnica? — Pred tožbo sina zakon o zaščiti kmetov ne varuje in se ga vsak čas lahko toži. Ko bo na plačilo obsojen, se bo hči lahko vknjižila na sinovo posestvo, ako ji ne bo hotel izplačati dolžne dote. Le dražbe premičnega ali nepremičnega premoženja sodišče ne bo dovolilo, dokler velja zakon o zaščiti kmetov. Če bo sin obsojen na plačilo, bo moral nositi tudi vse pravdne stroške in tudi stroške vknjižbe.

Skrasjan rok. J. R. G. Oče, rojen l. 1884., je služil tri leta aktivno, udeležil se je vojne in se od tedaj pogreša. Uveden je postopek, da se proglasi mrtvim. Prvi sin, rojen leta 1913. je bil letos potrjen za polni 18 mesečni rok. Drugi sin je eno leto mlajši. Družina ima posestvo in plačuje 63 dinarjev direktnega davka. Ali ima prvi sin pravico do skrajšanega roka, ali morda drugi sin? — Če bi bil oče proglašen za mrtvega, bi imel prvi sin pravico do skrajšanega roka. Zakon o ustroju vojske namreč določa, da v družinah, kjer ni očeta ali je star nad 60 let, služi prvenec-rekrut skrajšani rok devetih mesecev, če ima mlajšega brata z najmanj polnimi 17 leti starosti. Ker je pa pri vas oče, ki se smatra še za živega, pod 60 let star in ima prvi sin brata z nad 17 let starosti, služi on in njegov naslednji brat polni rok, tretji za njima pa bi služil skrajšani rok.

Opustitev obrti. J. Z. Radi pomanjkanja dela nameravate opustiti čevljarstvo obrt in vprašate, kje jo je treba odjaviti. — Prestanek obrti morate javiti pristojnemu občeupravnemu oblastvu prve stopnje t. j. okrajnemu načelnstvu. Istočasno, odnosno najkasneje v 14 dneh po prestanku obrti pa morate prestanek javiti tudi davčni upravi, da vas neha obdavčevati.

Pritožbe proti davkom nimajo odločilne moči. V. V. V decembru leta 1932. ste po-

slali davčni upravi pritožbo radi previsoke odmere davkov. Rešitve še niste prejeli, pač pa vam je davčni eksekutor zarubil v vaši odsotnosti nekaj premičnin. Ali je to dopustno? — S pritožbo se ne zadrži plačilo davka. Samo v opravičenih primerih se sme dovoliti odlog posameznega, a v izrednih primerih zbog škode po elementarnih neizgadah iposameznega, kakor tudi za poedine vasi ali občine. Zato je mogoče, da vam zarubljene predmete prisilno prodaja še prej predno bo pritožba rešena.

Zopet skrajšani rok. A. J. Oče je umrl pred 10 leti; starejši sin je pogrešan od leta 1914. in je bil l. 1924. proglašen za mrtvega. Ali ima naslednji sin pravico do skrajšanega roka in kam se mu je obrniti? — Po zakonu se rekrutu, ki nima v rodbini nobenega moškega člana (brata, očeta), sposobnega za delo ali pridobivanje, skrajšuje rok službe v kadru na devet mesecev, če plačuje dotična rodbina več kot 120 dinarjev neposrednega davka na leto. Vprašajte torej pri davčni upravi, koliko neposrednega davka plačujete in če ga plačujete več kot 120 dinarjev, vložite prošnjo na komando vojnega okrožja.

A. Z. F. Obrnite se na bansko upravo radi službe pri »Kmetijsko-gospodinjiski šoli«. Tam boste dobili zaželjene informacije.

Drevo ob meji. A. A. Vsak zemljiški lastnik sme izrjavati korenine tujega drevesa iz svojega sveta in odsekati ali drugače porabiti veje, ki vise v njegov zračni prostor. Opozarjamo vas pa, da ta določba ne velja za gozdove, ki so pod posebno zaščito zakona. Zato bodite previdni.

»Brezobrestna posojila.« K. F. Ne moremo na tem mestu izrehati mnenja o kreditnih zadrugah, ki dajejo »brezobrestna posojila«. To ne spada med pravna vprašanja. Vprašajte o tem kakšnega zanesljivega gospodarskega strokovnjaka iz dotičnega kraja, kjer se nahaja zavod, o katerem bi radi informacij. Preračunajte samo, kako visoka je pristopnina in upravne pristojbine in koliko časa boste čakali na »brezobrestno« posojilo in nato sami sodite, če je posojilo res brezobrestno.

Vstop v službo pri obmejni četi itd. I. T. Vložite prošnjo na dotično komando obmejnih čet, žandarmerije itd., kamor bi radi vstopili v službo. Glede službe pri finančni straži se obrnite na (dravsko) finančno direkcijo (v Ljubljani).

»Vojaški invalid.« O. J. Vprašate, če ima vaš sin, ki je služil pred šestimi leti pri pešadiji in je po trimesečni službi živčno obolel, tako da je bil odpuščen iz vojaške službe, pravico do brezplačnega zdravljenja ali denarne podpore in kje naj jo išče. — Samo radi tega, ker je sin pri vojakih obolel, ne bo mogel dobiti podpore. Saj gotovo ne bo mogoče dokazati, da mu je vojaška služba zakrivila bolezen. Sicer pa se čudim, da se šele po šestih letih spomnite.

Oče s devetimi otroki. P. J. Oproščeni ste plačevanja neposrednega davka in vseh doklad, ki se odmerjajo na te davke. To pa le toliko časa, dokler vaš predpis teh davkov ne znaša nad 1000 dinarjev na leto. Med davke, katerih ste oproščeni, pa ne spada točilna taksa in državna trošarina, še manj seveda občinska trošarina.

Dedna pristojbina. M. T. Od zapuščine po očetu, ki je umrl leta 1928, ste plačali procente. Sedaj pa zahtevajo od vas doplačilo, češ da ste tedaj premalo plačali. Vprašate, če morate plačati. — Če ste res premalo plačali, boste seveda morali primanjkljaj doplačati. Koliko pa znašajo vaši procenti, vam pa ne moremo povedati, ker niste navedli vrednosti zapuščine.

Vojaški rok. R. R. P. Drugi brat je služil vojaške šest mesecev, nakar je bil vsled bolezni odpuščen. Letos pa sta bila tretji in četrti potrjena vsak za 18 mesecev. Mnenja ste, da bi eden od teh imel pravico do skrajšanega roka in vprašate če je to mnenje pravilno. — Vaše mnenje ni pravilno. Ker je smatrati, da je drugi brat služil skrajšan rok, morata naslednja dva po vrsti odslужiti popolni rok.

Delno izplačevanje vloge v hranilnici. I. D. K. Zavod, v katerem imate vlogo, se je poslužil uredbe o ureditvi izplačevanja vlog pri denarnih zavodih. Zato je dolžan izplačevati vloge po določeni lestvici, ki jo je predložil ministru za trgovino in industrijo. Kako visoki zneski so po tej lestvici določeni za izplačevanje, boste zvedeli pri dotičnem zavodu samem. Le te zneske boste mogli dvigniti. S tožbo ne bi ničesar dosegli, čeprav denar rabite za popravilo strehe na šupi.

Prepovedan ribolov. Z. B. Ako boste ribe, ki ostanejo v rokavu potoka, ki je napeljan do vašega mlin, polovili, se izpostavite nevarnosti, da vas kaznujejo radi latvine. Zato le upoštevajte opomin ribiča, ki vas je že v tem oziru posvaril.

Pobijanje nezaščitenih divjačine. I. N. D. Po novem lovskem zakonu ima lastnik, zakupnik ali užitek posestva pravico v svoji ograjeni naselbi ali na ograjenem dvorišču ujeti in ubiti nezaščiteni divjačino, med katero spadajo tudi vrane. Z banovinsko uredbo se bo objavilo, katero nezaščiteni divjačino bo dovoljeno ubijati s strelnim orožjem. Pripominjamo pa, da novi lovski zakon še ni stopil v veljavo.

Širina občinske ceste. J. Z. S. Točne širine občinskih cest zakon ne predpisuje. Pač pa pravi zakon, da se občinske ceste grade tako, da ustrezijo vozilom, ki se rabijo v dotični občini in potrebam krajevnega prometa. Zato je že mogoče, da je občinska cesta ob vaši parceli tri metre široka. Ako se razširi cesta v vaš svet, imate pravico do odškodnine. Ne morete pa siliti občine, da vam napravi ograjo, ki je pred razširitvijo ceste stala ob cesti.

Sprejem v vojne podoficirske šole. S. D. Mi ne vodimo evidence o tem, katere podoficirske šole so že razpisale natečaj za sprejem gojencev. Prosite pri domači žandarmerijski postaji, da vam pokažejo vojni službeni list, ker se razpisi objavljajo. Iz teh so tudi razvidni vsi pogoji, ki se zahtevajo za sprejem.

Razširjenje mlin. M. V. J. Obrnite se na okrajno glavarstvo, ki vam bo točno predpisalo, kako smete mlin in naprave ob vodi razširiti.

Osebnostna pravica za gostilno. D. J. Vprašajte pri okrajnem glavarstvu. Mi ne moremo vedeti, če jo boste dobili.

Prošnja za podporo za napravo gnojne jame. V. D. S. Prošnjo naslovite na bansko upravo. Vložite jo pa potom občine ali kakšne domače zadruga. Če boste kaj dobili, ne vemo.

Mizar in klepar. J. Z. L. Če ste se dogovorili, da ima klepar mizaraka dela plačati z izvršitvijo kleparskih del, je ta dogovor za obe stranki obvezen, in se mizar ne more svojevoljno premisliti ter zahtevati plačilo v denarju. Preskrbeti ima pač kleparju dogovorjeno delo. Če pa je klepar na zahtevo mizarja pričel kljub navedenemu dogovoru odplačevati račun v gotovini, je s tem molče odobreno s konkludentnim dejanjem pristal na spremembo prvotnega dogovora in bo pač moral tudi ostanek plačati.

Ograje iz bodeče žice. A. V. Tudi po novem cestnem redu, ki stopi v veljavo 14. julija t. l. je prepovedano ob javnih cestah bliže ko 1 meter od zunanje meje cestnega zemljišča v krajih z odobrenimi regulacijskimi načrti postavljati ali vzdrževati proli cesti nezavarovane ograje iz bodeče žice. Vse take ograje, ki že stoje, se morajo odstraniti v šestih mesecih od dne, ko dobi cestni red obvezno moč.

Zavarovanje delavcev pri mlatilnici. V. R. S. Dolžni ste zavarovati delavce, zaposlene pri mlatilnici, ako se ta poganja z elementarno silo t. j. z elektriko ali z živalsko silo. V prijavi se navede število dni, ki jih rabite za mlačenje in število delavcev, ki so pri tem delu zaposleni.

Star dolg na stavbni parceli. K. T. Kupili ste stavbno parcelo, na kateri ste zgradili stanovanjsko hišo. Prodajalec ima precej dolga, ki je še vedno vknjiženi tudi na vaši parceli. Kako bi dosegli izbris teh dolgov? — Samo z dovoljenjem upnika. Če ta ne dovoli izbriša, vam pač ne kaže drugega, kakor skrbeti, da bo dolg čim prej plačan. Če je prodajalec prezadolžen, se bo upnik glede plačila prijel tudi vas, ker je vknjižen tudi na vaši parceli. Vam in drugim pa svetujemo pri kupitvah več previdnosti. Zemljiška knjiga je vendar javna in vsakemu na vpogled. Zato se ne morete izgovarjati, da niste vedeli za vknjiženi dolg, ko ste parcelo kupovali.